

Sygn. akt IV CSK 275/17

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa T. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
przeciwko M.P.

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej – P. Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w S.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 listopada 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 10 listopada 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

**2) oddala wniosek powoda o zasądzenie kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany M.P. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 10 listopada 2016 r. oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 18 grudnia 2013 r., którym zasądzono od pozwanego na rzecz powoda T. sp. z o.o. w P. kwotę 117 443, 84 zł. Powódka domagała się zapłaty tej kwoty z tytułu poniesionej szkody wynikającej z konieczności

zaspokojenia roszczeń nabywcy samochodu, który zakupiła od współników spółki cywilnej „S.”, w tym pozwanego M.P., w ramach umowy komisu.

W dniu 11 lipca 2014 r. do Sądu Okręgowego w G. wpłynęło pismo z dnia 3 lipca 2014 r., podpisane przez L.K., prezesa zarządu powódki, w którym w imieniu spółki zrzekł się roszczenia i wnosił o umorzenie postępowania. Pismem z dnia 18 lipca 2014 r. D.R., kolejny prezes zarządu powódki, uchylił się od skutków prawnych oświadczenia L.K., powołując się na art. 87 k.c. Sąd Apelacyjny wskazał, że oświadczenie zostało złożone w sposób skuteczny zarówno od strony formalnej, jak i materialnoprawnej, na podstawie poczynionych ustaleń uznał, że zrzeczenie się roszczenia nastąpiło pod wpływem groźby i powód skutecznie uchylił się od jego skutków. Wobec tego przystąpił do merytorycznego zbadania sprawy i wydał wyrok oddalający apelację pozwanego po merytorycznym rozpatrzeniu sprawy.

Wyrok Sądu Apelacyjnego został zaskarżony w całości przez pozwanego M. P., który zarzucił naruszenie art. 176 ust. 1, art. 46, art. 78 ust. 2 Konstytucji RP w zw. z art. 382 k.p.c., art. 386 § 4 k.p.c., art. 203 § 4 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Na tej podstawie skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości.

W odpowiedzi powódka wносиła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. i nie obejmuje merytorycznego rozpatrywania skargi kasacyjnej. W razie

stwierdzenia, że występuje co najmniej jedna z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi wystąpieniem przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. W jego ocenie nieważność postępowania wynika z „odebrania pozwanemu prawa do obrony na skutek naruszenia zasady dwuinstancyjności postępowania”. Argumentacja przedstawiona w skardze nie znajduje odzwierciedlenia w okolicznościach sprawy.

Określona w art. 379 pkt 5 k.p.c. przyczyna nieważności postępowania występuje w sytuacji, gdy strona, wbrew swej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie miało miejsce naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz czy mimo zaistnienia tych dwóch przesłanek, strona mogła bronić swoich praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu wszystkich tych warunków można mówić o pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw, rodzącym nieważność postępowania według art. 379 pkt 5 k.p.c.

W podstawach skargi skarżący wskazał, że został pozbawiony prawa do dwuinstancyjnego postępowania i że „ingerencja (...) w decyzyjność powoda jako gospodarza procesu, w warunkach sprawy była nieuprawniona i przedwczesna”. Odnosząc się do tej kwestii, należy podkreślić, że ustosunkowanie się sądu do złożonego przez powoda oświadczenia o uchyleniu się od skutków cofnięcia pozwu i zrzeczenia się roszczenia było obowiązkiem Sądu Apelacyjnego, z którego musiał się wywiązać. Ocena tej czynności warunkowała bowiem dopuszczalność merytorycznego zbadania apelacji. Zgodnie z dokonaną przez Sąd oceną – której pozwany nie kwestionował – strona powodowa złożyła skuteczne oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia o cofnięciu pozwu i zrzeczeniu się roszczenia. Oświadczenie to zostało przesłane pozwanemu oraz sądowi (k. 465 i 468). Pozwany został więc prawidłowo poinformowany (art. 88 § 1 k.c.) i miał możliwość ustosunkowania się do tej kwestii. Skuteczność odwołania oświadczenia wynikała z faktu złożenia go pod wpływem groźby (art. 87 k.c.), co zostało szczegółowo przedstawione na s. 22 - 23 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ubocznie podniósł, że cofnięcie pozwu i zrzeczenie się roszczenia należało uznać w okolicznościach sprawy za niedopuszczalne z powodu sprzeczności tej czynności z zasadami współżycia społecznego (s. 24 uzasadnienia).

Twierdzenie o pozbawieniu pozwanego prawa do dwuinstancyjnego postępowania jest chybione. Sprawa została rozpoznana w dwóch instancjach, z których każda zakończyła się wydaniem rozstrzygnięcia o charakterze merytorycznym. Przytoczona w uzasadnieniu wniosku przyczyna nieważności postępowania zachodzi jedynie w sytuacji, gdy strona, wbrew swej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej. Sytuacja taka nie miała miejsca w okolicznościach niniejszej sprawy.

W związku z tym uznać należy, że wskazana przez skarżącego podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzi. Okoliczności sprawy nie wskazują również, aby wystąpiły inne przesłanki z art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.

Z uwagi na to, że odpowiedź powoda na skargę kasacyjną ogranicza się do wniosków i nie zawiera uzasadnienia – nie stanowi w rzeczywistości pisma procesowego przewidzianego w art. 398⁷ § 1 k.p.c., to znaczy nie ustosunkowuje się merytorycznie do podstaw, zarzutów i wniosków skargi kasacyjnej. W związku z tym wniosek powoda o przyznanie mu kosztów postępowania kasacyjnego poniesionych w związku z wniesieniem odpowiedzi na skargę kasacyjną okazał się nieuzasadniony.